

СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2016 – 2020) В СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ”, ГР. СТАРА ЗАГОРА

ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията е разработена въз основа на Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и се ръководи от международните документи в областта на правата на децата и правата на лицата, принадлежащи към етническите малцинства, както и от ключови национални нормативни актове, стратегически документи и национални програми, свързани с образователната интеграция: Всеобщата декларация за правата на човека, Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, Международна конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието, Международна конвенция за правата на детето, Декларация на ООН за правата на лица, принадлежащи към национални или етнически, религиозни и езикови малцинства, Световна програма на ЮНЕСКО „Образование за всички”, Закон за защита от дискриминация, Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г., Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество 2010-2020 г., Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система 2013-2020 г., Национална стратегия за детето 2008-2018 г., Национална стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г., Национална стратегия за интеграцията на лицата, получили международна закрила в Република България 2014 г. – 2020 г..

1. ПРОБЛЕМАТИКА, СВЪРЗАНА С ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА

1. Определение за понятието „деца и ученици от етническите малцинства“

В тази категория спадат деца и ученици, чиито родители определят своята принадлежност към етнически общности, които са различни от българската и са носители на определен тип етнокултурни различия.

2. Разбиране за понятието „образователна интеграция“

Образователната интеграция е институционален процес, при който образователни субекти, носители на етнокултурни специфики, си взаимодействат в единна образователна среда, като в процеса на обучение и възпитание формират интеркултурни компетентности и споделени граждански ценности, запазвайки своята етнокултурна идентичност и получавайки равни възможности за социална реализация. Образователната интеграция изисква защита правата на децата, недопускане на дискриминация и осигуряване на адекватни предпоставки за социална реализация. Тя не допуска сегрегация и автосегрегация на децата и учениците от етническите малцинства, както и асимилация против тяхната воля и против волята на техните родители. Насърчава и подпомага межкултурния обмен и съхраняването и развитието на различните културни идентичности. Образователната интеграция е процес, при който децата и учениците от етническите малцинства се обучават в съответствие с българското законодателство. В хода на този процес се прилагат и използват разнообразни методи и форми за работа с деца, ученици и родители от всички етнически групи, съобразявайки се с тяхната етнокултурна специфика.

Образователната интеграция е една от видовете политики за включване, които се реализират в рамките на Европейския съюз. Практическата реализация на този тип интеграция в училище се осъществява в следните направления:

- а) осигуряване на равен достъп до качествено образование за всички деца и ученици;
- б) утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система;

в) създаване на предпоставки за успешна социализация на децата и учениците от етническите малцинства;

г) поощряване на взаимното уважение, разбирателството и сътрудничеството между всички деца и ученици, независимо от етническата им принадлежност.

II. АНАЛИЗ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ

През последните 15 години в българското общество може да се отбележат някои значими успехи в областта на образователната интеграция.

За подобряване достъпа до качествено образование се приложиха редица мерки, които доведоха до положителни резултати. Една от най-важните е поэтапното въвеждане на задължителна предучилищна подготовка за всички деца, навършили 5-годишна възраст.

Включването на децата от уязвимите етнически общности и групи в предучилищното възпитание и подготовка е значително по-ниско от средното за страната. Голяма част от децата, чийто майчин език е различен от българския, срещат трудности в процеса на обучението, което често води и до социалното им изключване в училищната общност.

Поетапното въвеждане на целодневното обучение в училище се отрази благоприятно върху качеството на обучение и възпитание на всички ученици, но безспорна е ползата от него за учениците от уязвимите етнически групи.

Проучвания и анализи показват, че равнището на записване във всички степени на образование при ромите е много по-ниско в сравнение с всички останали етноси. Според данни от преброяването през 2011 г. децата от ромски произход в задължителна училищна възраст, непосещаващи училище, са 23,2%, децата от турски произход – 11,9%, етническите българи – 5,6%. Практическият опит показва, че интеграцията и интеркултурните взаимодействия могат да се реализират единствено в етнически смесена образователна среда.

За повишаване на образователните резултати на учениците от изключителна важност е включването на значителен дял от педагогическите кадри в квалификационни форми за работа в мултикултурна образователна среда.

Най-важните нерешени проблеми в сферата на интеркултурното образование, са:

- интеркултурният подход все още не е основополагащ при планирането на дейностите и в организацията на обучението;
- недостатъчно са представени в учебното съдържание историята и културата на етническите малцинства. Основополагащите елементи на културната идентичност най-често се свеждат до традиционния фолклор, без да се отчитат всички останали културни постижения на етническите малцинства, а още по-малко приносят им към общонационалната култура и развитието на обществото;
- недостатъчно се осъществява методическата подкрепа на учителите;
- не се използват в достатъчна степен форми на извънкласна работа, както и „заниманията по интереси“ и „организираният отдих и спорт“ в рамките на целодневната организация на учебния ден, което в немалка степен се дължи на липсата на специализирани методики за такава работа;
- налице е недостиг на педагогически специалисти, притежаващи компетентности да предават на децата знания и умения за възприемане на етнокултурните различия, преодолявайки негативни стереотипи и културни дистанции;
- не се стимулира повишаване качеството на образование и търсенето на иновативни подходи за работа в мултикултурна среда, което се дължи и на липсата на критерии и механизми за оценяване дейността на педагогическите кадри в тази насока;
- в недостатъчна степен се отчита и използва натрупваният опит при осъществяване на проекти за педагогическа работа в мултикултурна среда, етническите малцинства, мигрират в държави от ЕС, в които стандартът на живот е по-висок. Често децата и учениците мигрират заедно със своите семейства, което е свързано с определени предизвикателства пред тяхната образователна интеграция.

Всяка учебна година средно около 2-3 ученици от училището, включително от етническите малцинства, които са били записани в началото на съответната година, напускат образователната система по причина „заминаване за чужбина“. В тази връзка като сериозни проблеми се очертават:

- липсата на механизъм за проследяване на миграцията на деца и ученици в други държави и записването им в училища в съответната държава;
- наличие на нормативни трудности при записването им в училище, след тяхното завръщане;
- ниският брой ученици от семейства на български граждани, живеещи извън Република България, включително и от етническите малцинства, които се възползват от правото си да се обучават и да имат извънкласни занимания в българските неделни училища в чужбина.

III. ВИЗИЯ

Към 2020 г. Република България е държава, в която образователната система интегрира успешно деца и ученици от етническите малцинства, съхранява и развива етнокултурната им идентичност и спомага за изграждането им като пълноценни граждани и за успешната им личностна, професионална и социална реализация.

IV. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА СТРАТЕГИЯТА

Законосъобразност – съответствие на целите и на предлаганите дейности на законите и подзаконовите нормативни актове

Кохерентност – осигуряване на координираност и взаимна обвързаност на предлаганите политики и дейности при сътрудничество на всички заинтересовани страни

Партньорство – активно и координирано участие на институциите за образование и обучение, другите държавни институции и гражданското общество, на учителите и родителите в реализацията на политика за образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства

Прозрачност и популяризиране на дейностите и резултатите – значимостта на проблема предполага висока степен на информираност на обществото

Приемственост – осигуряване на непрекъснато действие на стратегията, независимо от управленски или други социални промени и гарантиране на постоянство в усилията и политиките за изпълнение на стратегическите цели

Устойчивост на резултатите – осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие на постигнатите резултати

Своевременност – осигуряване на навременни адекватни мерки за предотвратяване на възможни рискове за осъществяване на образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства

Отчетност, мониторинг и контрол на реализацията на целия процес на образователна интеграция, включваща в себе си анализ и оценка на постигнатите резултати

Иновативност – разработване на нови подходи за равен достъп до качествено образование и успешна образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства

Толерантност - отношение на подкрепа, разбиране и недискриминация към малцинствени или слабо представени групи, или групи, които по някакъв начин са в неравностойно положение, приемане и разбиране на богато многообразие на култури.

V. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

1. Пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства.
2. Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства.

3. Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.
4. Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства.

VI. ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ

В изпълнение на Стратегическа цел № 1:

Пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства.

1. Провеждане на информационни кампании сред родители и общественост за разясняване на взаимните ползи от интегрираното обучение на децата и учениците от етническите малцинства.
2. Осигуряване на ефективен координационен механизъм между заинтересованите страни за провеждане на успешни интеграционни политики.
3. Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно-възпитателния процес.
4. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси.
5. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора като доброволци за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система.

В изпълнение на Стратегическа цел № 2:

Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства.

1. Назначаване на „помощник на учителя“ от директора на училището, при необходимост от допълнителни образователно-възпитателни дейности с деца и ученици от етническите малцинства.
2. Осигуряване на разнообразни форми на допълнителна подкрепа за децата от етническите малцинства за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в образователната система.
3. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца и ученици от етническите малцинства.
4. Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна среда.
5. Осъществяване на извънкласна работа, занимания по интереси и на организиран отход и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи.
6. Изграждане и функциониране на информационна система за проследяване на децата в риск.
7. Допълнителна работа с ученици от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на училище.
8. Подкрепа на учениците от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст.
9. Специализирана работа за мотивиране на учениците от уязвимите етнически малцинства в гимназиалната степен за продължаване на образование във висшите училища.

В изпълнение на Стратегическа цел № 3:

Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система

1. Подкрепа на разнообразни съвместни изяви на деца от различни етнически общности за съхраняване и развиване на общите и специфичните традиции по места.
2. Включване на децата и учениците в общата интеграционна образователна политика чрез подходящи форми на интеркултурно образование.

3. Повишаване обхвата на заинтересованите страни, които познават и прилагат натрупания опит при осъществяване на проекти за работа в мултикултурна среда.
4. Осигуряване на възможности за изучаване на културата на етническите общности в часовете по разширена и допълнителна подготовка.
5. Развиване и прилагане на механизми за стимулиране на педагогическите специалисти за повишаване на квалификацията и прилагане на успешни подходи за работа в мултикултурна образователна среда.

В изпълнение на Стратегическа цел № 4

Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства.

1. Разработване на празничен календар с изяви на ученици от различните етноси в плана за дейността на училището за съответната учебна година.
2. Разпространение на добри практики за запазване и популяризиране на културните традиции на етническите общности чрез съвременни технологии.
3. Прилагане на разнообразни практики, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства.

VII. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Участие на всички заинтересовани страни в процеса на образователната интеграция.
- Повишен обхват в училище на подлежащите на задължително образование (5-16-годишна възраст).
- Намален дял на преждевременно напусналите образователната система (18-24 г.) под 11 %.
- Намален брой на отпадналите в задължителна училищна възраст (до 16 години).
- Успешно интегрирани деца и ученици в мултикултурна образователна среда
- Повишен дял на учениците от етническите малцинства, завършили основно образование.
- Повишен дял на учениците от етническите малцинства, завършили средно образование.
- Осъществена квалификация на педагогически специалисти за работа в мултикултурна образователна среда.
- Осигурена система от механизми за осъществяване на контрол върху резултатите от процеса на образователната интеграция.
- Осигурен баланс на мерките за приобщаване на деца и ученици от етническите малцинства в образователната система и в обществото и на мерките за съхраняване и развиване на тяхната специфична културна идентичност.
- Популяризиране на добрия опит в сайта на училището

VIII. ПЛАНИРАНЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

1. Планиране и източници на финансиране

Срокът за изпълнение на целите на Стратегията се определя до 2020 година.

Изпълнението на Стратегията се осъществява чрез План за действие (2016-2017), утвърден от директора на училището. В Плана се дефинират конкретните дейности в изпълнението на всяка цел, сроковете, отговорните лица, източниците на финансиране. Определят се индикаторите за оценка на изпълнението на целите.

Основен източник за финансиране на Стратегията е делегирания бюджет на училището. Други източници са спомоществователство (спонсорство), дарения и др.

2. Индикатори за реализиране на Стратегията

Основните индикатори за реализиране на Стратегията са индикатори за изпълнение и индикатори за резултат, както следва:

2.1. Индикатори за изпълнение

- брой ученици между 7 и 16-годишна възраст от етническите малцинства, участващи в програми за превенция на ранното отпадане от училище;
- брой педагогически специалисти, включени в обученията за развитие на уменията за работа в мултикултурна среда;

2.2. Индикатори за резултат

- дял на отпадналите от училище за една учебна година;
- дял на завършилите основно образование ученици от етническите малцинства, продължили обучението си в гимназиален етап през същата календарна година.
- дял на учителите, преминали обучение за работа в мултикултурна образователна среда;
- резултати от национални външни оценявания на учениците от VII и от X клас;
- среден успех от външното оценяване при завършване на начален етап на образование
- дял на завършилите средно образование;

3. Наблюдението на изпълнението на Стратегията има за цел:

- отчитане на постигнатите резултати;
- отчитане отношението между постигнатите резултати и вложените средства;
- анализиране постигнатите и набеязване на нови/актуализирани мерки;
- информиране участниците за актуалното състояние на изпълнението на Стратегията
- актуализиране на мерките, поради настъпили промени в средата за изпълнение на Стратегията и др.

4. Отчитането на изпълнението на Стратегията се осъществява чрез годишен отчет за изпълнение на Плана по Стратегията от директора на училището.

Стратегията е приета на заседание на педагогическия съвет (Протокол 3/26.10.2016 г.) и е утвърдена със заповед № 196 /26.10.2016 г. на директора на училището